

Mestská knižnica v Bratislave vznikla pred 115 rokmi

TASR, 1. októbra 2015 7:56

Prvú súkromnú požičovňu kníh v Bratislave zriadil na Hlavnom námestí koncom 18. storočia kníhkupec Jozef Landes.

Bratislava 1. októbra (TASR) – Vo štvrtok 1. októbra uplynie 115 rokov od založenia Mestskej knižnice (MK) v Bratislave. Počas týchto rokov sa vyprofilovala na kultúrno-informačnú inštitúciu s rozsiahlym knižničným fondom (tvorí ho takmer 260 tisíc kníh a špeciálnych dokumentov) a služieb.

Prvú súkromnú požičovňu kníh v Bratislave zriadil na Hlavnom námestí koncom 18. storočia kníhkupec Jozef Landes. **Prvou knižnicou prístupnou verejnosti bola v prvej polovici 19. storočia súkromná šľachtická Apponiovská bibliotéka. Obsahovala asi 30 tisíc zväzkov.** Situovaná bola v novopostavenej budove vedľa Župného domu (dnes už neexistuje) a slávnostne ju otvorili 13. júna 1827. V cudzine bola známa ako verejná národná knižnica – Public National Library of Pressburg. Po smrti knihovníka Karola Grubera ju mesto odmietlo prevziať do svojej správy, tak ju gróf Apponyi presťahoval do Oponíc. V roku 1892 z nej jeho pravuk Ľudovít Apponyi odpredal mnohé vzácne exempláre firme Sotheby v Londýne (Veľká Británia). Mnohé zväzky sú však v Oponiciach dodnes.

Vznik bratislavskej Mestskej knižnice súvisel s činnosťou kultúrnych a literárnych spolkov. Jeden z najstarších, Občiansky krúžok (Polgári kör) vznikol v apríli 1848. Jeho cieľom bolo samovzdelávanie

svojich členov, preto si založil aj svoju knižnicu. Počas povstania v roku 1848 bola jeho činnosť pozastavená, v roku 1861 ju prevzal Národný krúžok (Nemzeti kör). Knižnicu sprístupnil širšej verejnosti. V roku 1871 sa premenovali na Krúžok pokrokových občanov (Haladó kör). Knižnicu od spolku právne aj hospodársky odčlenili (1894), spolok o ďalšie štyri roky zanikol (1898). Aby sa knižnica nerozpadla začala knižničná komisia zložená z bývalých členov spolku a mesta bojovať o štátnu a mestskú finančnú podporu. Hlavný inšpektorát múzeí a knižníc vyslal do Bratislavy svojho zástupcu, aby opodstatnenosť tejto požiadavky preskúmal. Ministerstvo kultu knižnici prisľúbilo finančnú pomoc a následne tak urobilo aj mesto. Februárové mestské zastupiteľstvo sa v roku 1900 uznieslo, že knižnicu prevezmú do svojej správy a s podporou mesta a štátu z nej vytvoria veľkú mestskú verejnú knižnicu prístupnú celému bratislavskému občianstvu. Vedúcim knihovníkom sa stal vyštudovaný právnik a novinár dr. Emil Kumlik. Ten vypracoval Knižničný poriadok, ktorý 28. septembra 1900 schválila Knižničná rada. Z neho sa dozvedáme, že knižnica bola otvorená počas všedných dní od 11.00 do 12.30 a popoludní od 16.00 do 19.00 a v nedeľu od 10.00 do 12.00. V knižnici bolo zakázané fajčiť a pľuť.

Mestskú knižnicu v Bratislave slávnostne otvorili 1. októbra 1900. Bola umiestnená v troch malých miestnostiach na prízemí v bývalej stavovskej snemovni (terajšia budova Univerzitetnej knižnice na Michalskej ulici č. 1). Oficiálne sa nazývala A Pozsony szabad király Városi Közkönyvtár – Mestská knižnica slobodného kráľovského mesta Bratislavy. Od začiatku zápasila s nedostatkom priestorov. Dočasné tri miestnosti boli vlhké, nehygienické a malé na uloženie približne 5 tisíc zväzkov kníh. Jedna miestnosť slúžila ako čítareň pre dvadsať ľudí. Pracovali v nej traja zamestnanci. Čoskoro sa o týchto nevyhovujúcich priestoroch začalo písať aj v dennej tlači. Koncom novembra 1900 preto knižnicu opätovne navštívili krajinskí hlavní inšpektori. Pozitívne sa vyjadrili o jej činnosti, ale naliehali na správu mesta, aby ju čo najskôr vhodnejšie umiestnili. Sľúbili, že v budúcnosti budú jej rozvoj všemožne podporovať.

Prvý rok prispel Hlavný inšpektorát múzeí a knižníc na činnosť MK 2000 korunami na nákup kníh a 40.000 korún mimoriadnej subvencie na nákup vnútorného zariadenia (vyplácalo sa v ročných splátkach 4 tisíc korún). Od mesta dostala v roku 1900 8100 korún. Zbierky knižnice sa skladali z knižných fondov zaniknutých knižníc, darov súkromníkov a boli dopĺňané aj nákupom. Z príkazu Ministerstva kultu jej od januára 1901 odovzdávala miestna prokuratúra povinný výtlačok a redakcie bratislavských novín jej takisto posielali zadarmo po jednom výtlačku novín a časopisov.

V októbri 1914 bola v Bratislave založená maďarská kráľovská Alžbetínska univerzita. Vznikla pri nej i univerzitná knižnica (UK), o čo sa zaslúžil knihovník MK dr. Kumlik. Presvedčil mesto, aby darovalo bohaté knižničné fondy MK novozaloženej UK. V tom čase knižnica vlastnila 28.887 zväzkov, univerzitetnej knižnici odovzdala 23.715 zväzkov. Riaditeľom UK sa stal dr. Kumlik. Od tej doby mestská knižnica živorila. Zostatok kníh prenášala len z miesta na miesto (istý čas bola aj v Primaciálnom paláci, od 1904). Jej rozvoj hatila aj prvá svetová vojna. Medzi najpriaznivejšie obdobie v histórii Mestskej knižnice patria roky po druhej svetovej vojne.

Dostupné na: <http://skolskyservis.teraz.sk/zaujímavosti/historia-mestska-kniznica-v-bratislava/21701-clanok.html>
Citované: 2015-10-02